

Bem Rakpart 6-7.

hatsz.:14408

építész: Linzbauer István

építtető: id. gróf Andrássy Gyula

építés: 1872-74

építőmester: Rill és Schoman ¹

Az építész Linzbauer István (Kassa 1838-Bp. 1880) aki az építészet mellett festéssel is foglalkozott, az 1860-as évektől működött Pesten. Alkotásai közé tartozik többek között a mára lebontott neoreneszánsz Haas-palota, a Bristol szálló a Belgrád rakparton mely szintén elpusztult.² Legtöbb épülete sajnos lebontásra került. Ma is látható alkotása a tudor stílusban épült Nádasdy kastély Nádasladányban, 1873-76-ig.³ A Ludovika dísztermét is ő tervezte. Valamint jelen épület a Bem rakparti Andrássy-palota és bérház. Az épület egy háromemeletes bérház, beleépített palota szárnyal. A bérház homlokzata a Fő utca felé néz, erről tekintve a házra egy 17 tengelyes, 3 emeletes, rendkívül szimmetrikus homlokzatot láthatunk. A kapu jelentősen ki van emelve, jelentős kiülésével a homlokzathoz illetve almírozással, ez a kváderes sávvezetés végigfut a földszint pillérjein, melyek kevésbé ugyan mint a kapu, de szintén kiülnek a homlokzat magasságából. A földszinten végig mára kevésbé használt üzletportálok sorakoznak, ezek patkóíves lezárása mely a román és iszlám művészetben voltak leginkább jellemzőek, hogy egy eklektikus épületről van szó. Ugyanakkor a bérház felőli homlokzat, a szabályosan ismétlődő tagozatok által is egy nagyon egységes és könnyen átlátható homlokzatot eredményezhet. A földszintet és az első emeletet egy egyszerű fogsoros, enyhe kiülésű párkányzat választja el. Az első és a második emeletet nem különíti el párkány. A második emelet felett egy tojássoros mintával és girlanddal díszített párkányzat fut, mely jobban kiemelkedik, mint az alsó párkány. A piano nobilének vagyis a fő szintnek az első emeletet lehet tekinteni, az ablakok erőteljes keretezése ezt emeli ki leginkább. Az első emelet ablaki keretbe vannak foglalva, melyeken fent középpont

¹ Déry Atilla: Budapest eklektikus épületszobrása, Országos Műemlékvédelmi Hivatal, 1991

² Magyar Életrajzi Lexikon 1000-1900, Kenyeres Ágnes, magyar elektronikus könyvtár, <http://nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/budapest/fiumei-uti-temeto/linzbauer-istvan-lovag/10379> Nemzeti Örökség Intézet honlapja,

³ nadasdyalapitvany.hu

beékelődik egy konzol, a könyöklő párkány alatt kazettás díszítéssel, melyben stilizált masni motívum látható, ez az ablak emelt szemöldök mezejében is megismétlődik. Az emelet szemöldök párkányt tartó díszített konzolok füles ablakkeretet alkotnak az ablak körül. A párkányon egy szegmensíves ráhajlású kis timpanon is van, melyem fogsor motívum figyelhető meg rímelve földszinttől elválasztó párkányzatra. Felfelé haladva az ablakok keretezése egyszerűsödik. A második emelet ablakai ugyan azokat a mintákat ismétlik meg, elhagyva egy-egy motívumot. A második emeleten nincsenek kazettás díszítések, így az ablakok összébb mennek, kevésbé nyújtottak. A könyöklőpárkányt kis konzolok tartják. A szemöldök párkány pedig rácsúszik az ablakkeretre, nincs emelet szemöldökmező. A párkány egyenes nincsen kis timpanon sem. A harmadik emelet ablakkeretei még tovább egyszerűsödnek. A harmadik emelet könyöklő párkányaira nem jut kilátás mivel az övpárkány takarja az utca pedig nem olyan széles, hogy kellő távolságba kerülve ráláthassunk. Az ablakok felső keretrészen lévő konzolok ezen a szinten elmaradnak, tehát tovább folytatódik az egyszerűsödés, minden másban azonban megegyezik az alsóbb szinteken lévő keretekkel. Az ablakok felett egy szalaggal összekötött egyenes füzérsor motívum fut. A párkányzat architrávnak nevezhető részén az ablakok középtengelyén koszorú plasztikák sorakoznak. A párkányzat erős kiülésű, triglifekkel díszített, melyek alján még a gutták cseppecskék is megtalálhatóak.

Belül a bérház kapualja részlet gazdag díszítéssel bír, láthatóan túl rég felújították a ház külsejét és a kapualjat, mely polikróm kifestést, kapott egyes falkazettákban márványt utánozó kifestéssel. Ez azért is érdekes, mert mint majd később a palotaszárnynál látni fogjuk, a szinte teljesen szimmetrikus kapualj fehér festés kapott kevés arany szegélyezéssel. A kapualjban megfigyelhető a már a homlokzaton is feltűnő koszorú motívum, de olyan új elemek is, mint a medalionban elhelyezkedő puttó figurák. A padló burkolat eredetileg öntött terazzo burkolat lehet szürke, fekete, vörös színben. A járófelület sajnos sérül a központban elhelyezett motívumnál, amit csak betonnal egyenlítették ki. A lépcsőház jobbról és balról nyílik, egy-egy csigalépcső visz fel az emeleti lakásokhoz. A lépcsőnél érdemes megfigyelni mives pálcátagos öntöttvas korlátot. A néhány a bérházban az előző rendszerben szokásban volt lakásdarabolások által kisebbek lettek, illetve a palotaszárnyban is kerültek kialakításra lakások.

A palota szárnyal egy közös udvar köti össze a bérházat. Ma lezárva tartják az átjárást.

A palota szárny homlokzata a Bem rakpartra a Dunára néz. A bérház oldalhoz képest egy

összetettebb, mozgalmasabb homlokzatot láthatunk, de ha alaposan megfigyeljük, a palota a bérház formáit ismétli, mozgalmasabb és részlet gazdagabban. Vagy helyesebben talán a bérházon látható a palota leegyszerűsített motívumai.

A palota homlokzata, 9 tengely széles, a középső három tengely, amelyen a kapu és az erkély található előrébb van léptetve a homlokzattól. A két szélső homlokzatrészen a földszinttől felfele csak kettős kapcsolt ablakok vannak. A földszinten erőteljes kváderes sávvezetés látható, amely, a nagy félköríves záródású ablakokat elválasztó pillérek felületén is keresztül fut. A kapu tengelye ebből az előre léptetett homlokzatszakaszból is még jobban előrébb lép, egészen a második emelet magasságáig. Ezzel, az első és második emeleten mintegy zárterkélyt alkotva, melyet az első emeleten egy nyitott erkély ölel körül. Ez az erkély erőteljesen kiül a kapuzat fölé, öntöttvas, míves, áttört konzolokra támaszkodva. Érdemes megfigyelni, az erkély alja is ki van dolgozva, kazettákkal van cizellálva. A földszintet az első emeletről szolid, fogsoros övpárkány választja el, ez a középső előre léptetett tengelyen megszakad az erkély vonalában. Az erkély rácsa, gazdagon burjánzó, indás palmettás öntöttvas korlát, középen egy antik busta fejjel. Az első és második emelet zárterkélyes részén a három egyenes záródású ablakot, kanellúrozott pillérek választják. Az ablakok alatt balluszteres mellvéddel. A zárterkély mellett jobbról is balról is egy-egy egyszerű ablak, olyan, mint a bérház ablakai, azzal a kivétellel, hogy az első emeleten az ablakok felső keretén egy oroslán fejjel díszített konzol gazdagítja a látványt. Az oroslán feje konzol motívum végigfut az első emeleten, a két oldalsó épületszárny kettős kapcsolt ablakai között végig láthatjuk őket. Illetve a főpárkányon is sorminta szerűen ismét felbukkannak. A zárterkély szélén egész magasságban almírozás láthatunk. A kváderek visszaköszönnek még az első és második emeletet összekötő pillérek törzsén. A pillérfőket madarak által tartott medallionok díszítik, melyben hasonló fejeket láthatunk, mint az erkélyen. Az első emelet kettős kapcsolt ablakait edikula veszi körül. A második emelet ablakai egyenes párkányzat zárja. Összességében elmondható, hogy az egész épületen az ablakpárkányok mindenhol erős kiülésűek, határozott karaktert adnak a háznak. A második és harmadik emeletet elválasztó övpárkány, mint már a bérházon is láthattuk girlanddal és tojássoros motívummal díszített. A harmadik emelet ablakai a legegyszerűbbek, mintegy a bérház megduplázott ablakai. A koronázó párkány összetett díszítéssel bír. A fríz alulról egy tojássor mintá, felülről egy fogsoros és egy palmetta motívumos sorminta keretezi. A képszéken felváltva koszorúk és téglalap alakú fülkékben álló kis puttók váltják egymást. A geisonon a koszorú párkányon, vagyis a párkányzat legfelső részén pedig a már említett oroslán fejek sorakoznak.

Az épület belsejében a kapualj megegyezik a bérház kapualjával, csak kifestésükben térnek el. A palotaszárny kapualja fehérre meszet, a tagozatok széleit pedig finom arany szegéllyel hangsúlyozták. Az évek során sok átalakításon esett át a belső rész, a számos funkcióváltás között, azonban a roboztus faragott vörös márvány lépcső szép állapotban megmaradt és megtekinthető a művelődési házban.